

Plan för genomförande av Det goda livet i Dalsland 2026 till 2028

Bakgrund

Västra Götalandsregionen presenterade 2020 en rapport med ett diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland¹. Rapporten beskrev den långsiktiga utvecklingen och hur denna har påverkat dagens strukturella förutsättningar. I underlaget presenterades ett förslag till strategi för Dalslands framtid – ”Det Goda Livet i Dalsland”. Dialoger mellan parterna ledde fram till den plan som varit en ram för genomförandet under perioden 2021 till 2025. Planen inbegriper sådana områden och insatser som deltagande offentliga aktörer har rådighet över. Under 2022 – 2025 har planen verkställts genom ett 25-tal olika insatser inom de prioriterade områden och tematiska rubriker som funnits inom överenskommelsen. Ett antal av dessa insatser är fortsatt pågående i slutet av 2025.

Att förändra bredare strukturella förutsättningar tar tid och därför har vikten av långsiktighet betonats i gemensamma samtal. Parterna har därför enats om en ny programperiod 2026-2028 för att nå i mål med prioriterade insatser och kunna infoga nya fungerande verksamheter i ordinarie verksamhetsstrukturer.

Koppling till den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland

Nuvarande Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland gäller för perioden 2021 till 2030 (RUS). Denna plan för utveckling i Dalsland ska ses som en del i genomförandet av RUS. Planen bidrar direkt och konkret till det övergripande målet för RUS genom att göra Dalsland mer robust och sammanhållet, jämlikt och öppet, fossiloberoende och cirkulärt. Områdets särskilda förutsättningar tas tillvara på ett bättre sätt och samspelet med omgivande regionala noder utvecklas.

RUS har fyra långsiktiga prioriteringar: stärka innovationskraften, bygga kompetens, öka inkluderingen och knyta samman Västra Götaland. Planen för Det goda livet i Dalsland innehåller satsningar inom samtliga de områden som RUS anger som viktiga insatsområden för dessa långsiktiga prioriteringar.

Koppling till Verksamhetsplan för Fyrbodals kommunalförbund 2025-2027

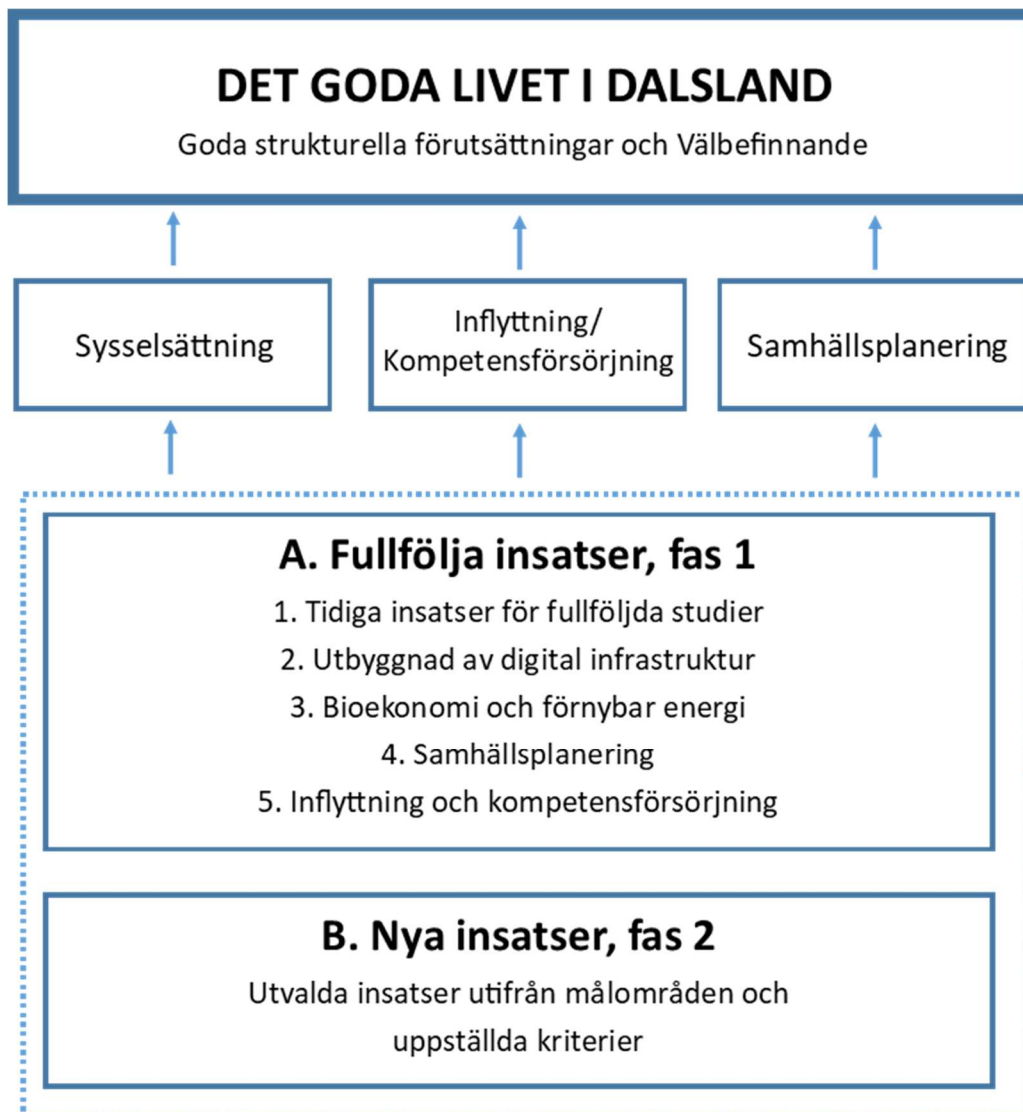
Fyrbodals verksamhetsplan har två övergripande mål; Ökad attraktionskraft och Stödja och utveckla det kommunala självstyret. Därutöver finns tre insatsområden: regional utveckling, kompetensförsörjning och välfärdsutveckling. En lång rad delmål under insatsområdenas rubriker beskriver de tematiska frågor som prioriteras under perioden. Verksamhetsplanens underliggande delmål har stark koppling till Det goda livet i Dalslands målområden, pågående insatser och uppsatta målsättningar.

¹ ”Det Goda Livet i Dalsland - diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland”, VGR Analys 2020:51

Plan för genomförande

Det övergripande målet för denna plan har en direkt koppling till visionen om Det goda livet och är att öka dalslänningarnas välbefinnande. Det görs genom att levnadsförhållanden och utvecklingsförutsättningar i landskapet förbättras. Tre områden – sysselsättning, inflyttning/kompetensförsörjning, samhällsplanering – är särskilt viktiga att stärka och fungerar som prioriterade målområden (se figur). Medlen för att nå målen består av (A) Fullfölja redan påbörjade insatser inom ramen för samarbetet inom fullföljda studier/minskat utanförskap, digitalisering, bioekonomi/ förnybar energi, samhällsplanering och Inflyttning/kompetensförsörjning. Den andra delen (B) beskriver nya gemensamma insatser som kan beslutas under perioden utifrån hög uppfyllelse av de indikativa kriterier som planen för Det goda livet i Dalsland satt upp eller att styrgruppen aktivt utväljer satsningarna som angelägna.

Innehållet presenteras här i koncentrat. Detaljinnehållet har utvecklats och formas löpande genom de diskussioner som förs mellan parterna och beslut under programperioden.

Planen för 2026-2028 innehåller tre utvalda målområden som särskilt viktiga att stärka:

Sysselsättning är en grundläggande motor för utveckling och välstånd. Att kunna hitta jobb i Dalsland inom den bransch där man är utbildad. Olika grupper behöver ha god tillgång till arbetsmarknaden; kvinnor, män, unga, gamla, utrikes och inrikes födda. Brist på sysselsättning leder till stora kostnader för samhället och individen.

Ambitionen i samarbetet är att under planperioden genomföra effektiva insatser för att skapa, stärka och bredda arbetsmöjligheter i Dalsland, samt i ökad utsträckning fånga upp människor som riskerar utanförskap.

Uppföljning sker genom rapportering av framdrift och resultat i beslutade projekt (årligen).

Inflyttning/Kompetensförsörjning. Specialiserade arbetsgivare behöver kunna hitta utbildad arbetskraft till sina arbetsplatser. Möjligheten att utbilda sig till en bredd av branscher behöver öka. Bredare grupper av människor än de som jobbar i ett mindre antal historiskt starka branscher behöver lockas till Dalsland. Landskapets attraktivitet bygger på en mix av påtagliga naturvärden, social samhörighet, kulturella kvaliteter och attraktiva arbetstillfällen eller utbildningar.

Ambitionen i samarbetet är att under planperioden öka landskapets attraktivitet för boende, bygga mottagningskapacitet, öka möjligheterna för högre och breddad kompetensförsörjning för arbetsgivare och individer.

Uppföljning sker genom rapportering av framdrift och resultat i beslutade projekt (årligen)

Samhällsplanering handlar om att utveckla den övergripande planeringen av fysiska strukturer och geografiska samband. Detta för att skapa beredskap och möjligheter för utveckling i Dalsland men också synliggöra Dalslands roll och relation till och för Fyrbodal, Västra Götaland samt grannregionerna inklusive Norge.

Dalsland ligger i underkant inom ett antal parametrar gällande tillgänglighet till arbetstillfällen, samhällsservice och infrastruktur och i ett glesare bebyggt landskap behöver smarta och kostnadseffektiva lösningar skapas. Här ingår frågor kring bebyggelse, verksamhetsområden, samhällsservice och infrastruktur av olika slag, i första hand på en strukturell strategisk planeringsnivå.

Uppföljning sker genom rapportering av framdrift och resultat i beslutade projekt (årligen)

De fem rubrikerna för Fullföljda insatser (A) gäller slutförande av de prioriterade insatser som redan är igång från Fas 1 (2021-2025), som kommer att fortgå ett tag till och långsiktigt skall inlemmas i reguljära strukturer på bästa sätt. Följande insatser är identifierade (slutdatum inom parentes):

- Backa Barnet – tidiga insatser för fullföljda studier (2026-12-31)
- Campus Dalsland – högre utbildning i landskapet (finansiering till 2028-12-31)
- Gemensam Bredbandsstrategi (3-årsprojekt, enligt plan från hösten 2025)
- Samhällsmast för mobilnätet i Dals-Ed (2024-07-31, planer ligger kvar)

- Fiskodling – demoanläggning (2027-12-31)
- MatpåDal – livsmedelsutveckling och besöksnäring (2026-12-31)
- Cirkulära system – nyttja restströmmar för ökad produktion (2026-12-31)
- Biogasanläggning i Mellerud – cirkulär energi- och jordbrukssatsning. (skall vara byggd 2027)
- Samhällsplanering och stationsutveckling - processer för stationsutveckling i Brålanda och Bäckeфорs (processer med målbild 2030 och framåt)
- Framtidsbilder i Dalsland – strukturbildsprocesser i samverkan (2027-12-31)
- Dalslands Kanal – fysisk förstärkning (2027-12-31)
- Hitta hem i Dalsland – inflyttningsmarknadsföring (2026-12-31)

Nya insatser, fas 2 (B). Nya idéer och behov kommer att uppstå under perioden 2026-2028. För att välja rätt insatser utifrån de planens tre målområdena har indikativa kriterier satts upp för att underlätta i prioriteringen och peka ut färdriktningen. Insatser kan även komma att väljas utifrån de pågående och prioriterade uppdrag som finns och uppstår inom region, kommunalförbund, länsstyrelse och kommuner samt att Styrgruppen för Det goda livet i Dalsland aktivt kan välja ut insatser utifrån upplevd angelägenhet.

Tillkommande insatser under perioden kan både inrymma inledande förstudier, pilotsatsningar och större genomföranden av verksamhetsmässig karaktär. En grundläggande tanke är att avslutade kortidsprojekt skall undvikas till förmån för insatser som kan leda till långsiktig verkan och betydelse.

Kriterier för urval av insatser

Nya idéer på insatser kommer löpande så styrgruppen för DGLID har tagit fram indikativa kriterier för utväljande av projekt. Kriterierna är inte absoluta utan hanteras enligt principen att så stor uppfyllelse som möjligt är en indikation på att satsningen är viktig för landskapet och ger bättre förutsättningar att få bifall. Styrgruppen, och i förekommande fall enskilda organisationer, avgör vad som får bifall i slutändan.

Indikativa kriterier

I första hand:

- Landskapet/lokala organisationer har mottagarkapacitet för insatsen och den ligger väl i tiden.

I andra hand:

- Satsningen gynnar så många dalslandskommuner som möjligt
- Satsningen har stor potentiell förändringskraft
- Satsningen är av strukturellt långsiktig betydelse
- Satsningen stämmer väl överens med Det goda livet i Dalslands prioriterade utvecklingsområden och kan hanteras i samverkan

- Satsningen stämmer väl överens med prioriteringar i den Regionala Utvecklingsstrategin(RUS) 2021-2030 och Verksamhetsplan för Fyrbodals kommunalförbund 2025-2027
- Satsningen är kostnadseffektiv och välorganiserad i sitt förarbete
- Det är inte en fråga som redan hanteras i andra regional etablerade processer/pågående processer

Övriga frågor

Det finns en bred samsyn mellan kommuner, region och länsstyrelse om behovet av att skapa ökad uppmärksamhet och prioritering kring situationen i Dalsland på nationell nivå, inte minst med anledning av att regeringen via Tillväxtverket löpande ger fyra kommuner i Dalsland stöd eftersom de tillhör de kommuner som anses ha särskilt stora socioekonomiska utmaningar. Ambitionen bör vara att landskapet ska prioriteras generellt för olika satsningar även från den nationella nivån. Arbetet med Det goda livet i Dalsland kan också innebära att bevaka och tillgängliggöra olika internationella, nationella och regionala satsningar för Dalsland. Länsstyrelsen i Västra Götalands län kan utifrån sin roll och medverkan i DGLID fungera som dörröppnare och initiativtagare till samtal med olika statliga sakmyndigheter i angelägna frågor.

Avgränsningar för påverkansarena

Vissa frågor så som till exempel prioritering av kollektivtrafik och infrastruktur har etablerade samverkansformer och rutiner för hur det geografiska Västra Götalands synpunkter samlas upp och sammanställs för bästa möjliga påverkan på nationell nivå. Det goda livet i Dalsland har ingen särställning i detta arbete utan insatserna koncentreras på att skapa utveckling inom de regionala prioriteringar som är gjorda. Det kan därför exempelvis handla om att utveckla stationssamhällen på utvalda orter men inte att hitta särskilda kanaler att vinna stora infrastrukturprojekt från nationell nivå. Inom andra rubrikområden kan det finnas en större frihet att agera som landskap om det inte finns fastställda regionala riktlinjer för hur påverkansarbete mot nationella nivåer sker.

Genomförande

Beslut om att medverka till och driva satsningarna i denna plan för genomförande tas av respektive part. Kommunledningarna i Dalsland inklusive Vänersborg, representanter för Fyrbodals kommunalförbund, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Miljö-och regionutvecklingsnämndens presidium (VGR) bildar en referensgrupp och möts en gång per år för att stämma av genomförandet. En styrgrupp med företrädare för kommunerna, Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Fyrbodals kommunalförbund möts regelbundet för att stämma av, avgränsa och driva de gemensamma överenskomna insatserna.

Viktiga frågeställningar beskrivs i denna plan utan att i detalj precisera hur de ska hanteras. Insatserna har olika starttid och löptid. Projektplaneringen bör, i de fall det inte redan finns, identifiera aktörer, ansvar, åtgärder, resursbehov och tidplan. De organisationer som är berörda ingår i arbetet.

Styrgruppen har också hjälp av en framtagen kommunikationsplan för arbetet med Det goda livet i Dalsland.

Uppföljning

Arbetet följs upp en gång per år samt vid planperiodens slut.

Övergripande mål: Det goda livet i Dalsland. Goda strukturella förutsättningar och välbefinnande

3 prioriterade målområden:

- Ökad sysselsättning
- Ökad inflyttning och bättre kompetensförsörjning
- Samhällsplanering för bättre förutsättningar

Målen följs upp genom rapportering av resultat och framdrift av projekt inom respektive målområde och sammanställs till styrgrupp och referensgrupp årligen.

Därtill följs indikatorer på samhällelig nivå upp vid planperiodens slut. Detta eftersom många av indikatorerna på en övergripande samhällsnivå tar lång tid att förändra. Indikatorerna är just indikatorer – de ger en indikation, men kan inte härledas direkt till de insatser som görs inom detta samarbete, eftersom de påverkas av fler samhällsförändringar som sker parallellt.

Indikatorerna för planperiod 2 överensstämmer i hög utsträckning med de indikatorer som följts upp under första planperioden för att kunna följa en mer långsiktig utveckling.

Se bilaga över övergripande indikatorer. Uppföljning sker vid planperiodens slut